

MAGICZNA PÓŁNOCNA JURA

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 Leader Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013, działanie 4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.
Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

MAGICZNA PÓŁNOCNA JURA

Fotografie:
© 2013 Marcin Skabek,

Opracowanie i zebranie materiałów:
Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”

Wydawca:
spotart.pl
na zlecenie Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”

© 2013 Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”
Złoty Potok, ul. Kościuszki 7, 42-253 Janów

Printed in Poland

ISBN 978-83-64524-00-4

Szanowni Państwo!

Z ogromną radością przekazujemy album ze zdjęciami obszaru Północnej Jury. Zapraszamy do lektury i „wędrowki” po magicznych zakątkach Jury, tych znanych i tych jeszcze nieodkrytych, ale równie urokliwych. Proponujemy uruchomić wyobraźnię i razem z autorem zdjęć popatrzeć na Jurę. Jak niezwykle jest urok tych miejsc widzianych z lotu ptaka. Niech ten album będzie inspiracją do wyruszenia na szlak i odnalezienia miejsc utrwalonych na fotografiach.

Życzymy Państwu miłej lektury i wielu doznań artystycznych.

Dear Readers,

We pass the photo album of Northern Jura in your hands with great joy. Enjoy reading and 'wandering' the magical corners of jura, those known and those yet undiscovered, but equally charming. We suggest 'starting' your imagination to look at jura together with the author of the pictures. How unusual is the charm of these places as seen from the air. Let this album be an inspiration to set off on the trail and find places shown in the photographs.

Enjoy reading and have many artistic experiences.

Prezes Stowarzyszenia / President of the Association
„Partnerstwo Północnej Jury” / 'Partnership of Northern Jura'

Halina Palarz

wstęp

„Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie” pisał w swoim wierszu Stanisław Jachowicz. Jakże często można usłyszeć ten znany cytat z ust osób odwiedzających obszar działania Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”, którzy są mile zaskoczeni mnogością znajdujących się tutaj urzekających terenów. Jeśli i Państwo mieliby ochotę odkryć uroki Jury Krakowsko-Częstochowskiej zapraszamy do lektury naszego wydawnictwa.

Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, zwana potocznie Jurą, to kraina białych skał, malowniczych zakątków oraz wzgórz porośniętych przepięknymi bukowymi lasami. Znaleźć tu można ruiny zamków, pałace oraz dworki pełne sekretów i tajemniczych historii. Bogata oferta pieszych i rowerowych szlaków turystycznych pozwala na odkrywanie jej licznych atrakcji rekreacyjnych, przyrodniczych czy kulturowych. Jura Krakowsko-Częstochowska rozciąga się ponad 100 km łukiem pomiędzy Krakowem a Częstochową, jej szerokość waha się od 10 do blisko 40 km, natomiast średnia wysokość wzniesień wynosi od 300 do 500 m n.p.m. Obejmuje obszar około 2600 km² i umownie podzielona jest na Jurę Południową oraz Jurę Północną, skąd właśnie nazwa Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”. Północna Jura to dorzecze Warty, Wiercicy i Białki, to liczne zbiorniki wodne oraz źródła krasowe z krystalicznie czystą wodą. Na szczególną uwagę zasługuje Zalew Porajski oraz urokliwe stawy i źródła w Złotym Potoku. Na terenie Północnej Jury znajdują się dwa parki krajobrazowe: Park Orlich Gniazd oraz Park Krajobrazowy „Stawki”, które są częścią Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Zachęcają one turystów świeżym powietrzem i niezapomnianymi krajobrazami jurajskimi, których nie zobaczymy nigdzie indziej. Północna Jura to również piękne olsztyńskie skały

z Górą Zamkową, Sokole Góry, Skała Miłości, wapienne ostańce, np. Diabelskie Mosty lub Brama Twardowskiego oraz urokliwe jaskinie takie jak: Ostrężnicka, Niedźwiedzia czy Studnisko. Wyjątkowego uroku jurajskiego krajobrazu dopełnia występowanie rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Sieć hydrologiczna jest bogata w różne gatunki ryb i wodno-błotnych ptaków. Typowymi przedstawicielami zwierzyny leśnej są zające, dziki, sarny, lisy, borsuki, bobry, czy też nietoperze zamieszkujące jurajskie jaskinie. Wśród bogatej roślinności, charakterystycznej dla tych obszarów można wyróżnić m.in. skalnicę gronkową, przytulię olsztyńską, czosnek niedźwiedzi czy roślinność szuwarową, a także piękne lasy mieszane, zachwycające paletą barw przez cały rok. Ponieważ Północna Jura jest postrzegana w dużej mierze, jako obszar turystyczno-rekreacyjny możemy znaleźć tutaj wiele ciekawych miejsc zarówno do aktywnego wypoczynku, jak i kontaktu z naturą. Na spragnionych ciszy, spokoju i relaksu na łonie przyrody czekają gospodarstwa agroturystyczne położone w urokliwych zakątkach Jury, które są wymarzonym miejscem na odpoczynek. Miłośnicy aktywnego spędzania wolnego czasu również znajdą tutaj coś dla siebie. Dzięki ciekawemu ukształtowaniu terenu, Północna Jura jest doskonałym miejscem do uprawiania różnych form rekreacji takich jak: spływy kajakowe i pontonowe, wspinaczka skałkowa, speleologia, turystyka piesza, rowerowa i konna, czy dostarczające sporą dawkę adrenaliny sporty ekstremalne.

Mamy nadzieję, że lektura naszego wydawnictwa zachęci Państwa do bliższego poznania tego malowniczego zakątka Polski, jakim jest teren Północnej Jury. Natomiast dla tych, którzy znają nasze tereny, będzie zachętą do ponownego odwiedzenia i odkrycia na nowo tych wyjątkowych miejsc.

preface

'The grass is always greener on the other side of the fence, you do not realize what you have' as Stanislaw Jachowicz wrote in his poem. How often can one hear this quotation from people visiting the operation area of the Association 'Partnership of Northern Jura.' They are pleasantly surprised with the multitude of captivating areas located here. If you would like to discover the charms of the Jura, we gladly invite you to read our publication.

Krakow-Czestochowa Upland, commonly called Jura, is the land of white rocks, picturesque corners and hills covered with magnificent beech forests. A wide range of hiking and biking trails allows you to enjoy the variety of its numerous recreational, natural and cultural attractions. Jura extends over 100 km with an arch between Cracow and Czestochowa, its width varies from 10 to nearly 40 km, while the average height of the hills ranges from 300 to 500 m above sea level. It covers an area of approximately 2,600 km² and is conventionally divided into Southern and Northern Jura, hence the name of the Association „Partnership of Northern Jura.” Northern Jura is the river basin of Warta, Wiercica and Bialka, the number of water reservoirs and sources of karst with crystal clear water. Zalew Porajski and lovely ponds and springs in Zloty Potok deserve particular attention. The area of Northern Jura guests two nature parks: Park Orlich Gniazd (The Park of Eagles' Nests) and the Nature Park 'Stawki' which are a part of the Group of Jurassic Landscape Parks. They lure tourists with fresh air and unforgettable Jurassic landscapes, which cannot be seen anywhere else. Northern Jura means also beautiful rocks of Olsztyn with Góra Zam-

kowa (Castle Hill), Sokole Góry (Hawk Mountains), Skała Miłości (Rock of Love), limestone monadnocks such as Diabelskie Mosty or Brama Twardowskiego and charming caves such as Ostrężnicka, Niedźwiedzia and Studnisko. Unique charm of the Jurassic landscape is complemented by the presence of rare species of plants and animals. Hydrological network is rich in various species of fish and wetland birds. Typical representatives of forest animals are hares, wild boars, deer, foxes, badgers, beavers, bats inhabiting Jurassic caves. Among the rich vegetation characteristic of these areas one can distinguish among others Staphylococcus saxifrage, Galium cracoviense, Hramsza or bulrush plants and beautiful mixed forests charming visitors with palette of colors throughout the year. Since Northern Jura is seen largely as a tourist and recreation area, many interesting places for both active recreation and contact with nature can be found here. For those seeking peace, tranquility and relaxation in nature await farmhouses situated in the charming corners of the Jura, which are the ideal place to rest. Lovers of outdoor leisure activities will also find something for themselves. Thanks to an interesting terrain, Northern Jura is a great place for a variety of recreational activities such as kayaking, rafting, rock climbing, caving, hiking, biking and riding, or provide a large dose of adrenaline extreme sports.

We hope reading our publication will encourage you to get to know this picturesque corner of Poland – the Northern Jura. And for those who already know our land, it will be an encouragement to revisit and rediscover those special places.

Gmina Koziegłowy położona przy trasie Katowice-Częstochowa, to najdalej na zachód wysunięta część Północnej Jury. Na fotografii widok z Koclina – leżącego na jednym z najwyższych wzniesień w Gminie Koziegłowy. Na horyzoncie: oddalona o około 20 km Kuesta Jurajska w Żarkach.

Koziegłowy commune lying on the Katowice-Częstochowa route, is the furthest west part of Northern Jura. In the photo we can see the view from Koclin – it is one of the highest hills in Koziegłowy. On the horizon we can admire Kuesta Jurajska in Żarki about 20 km away.

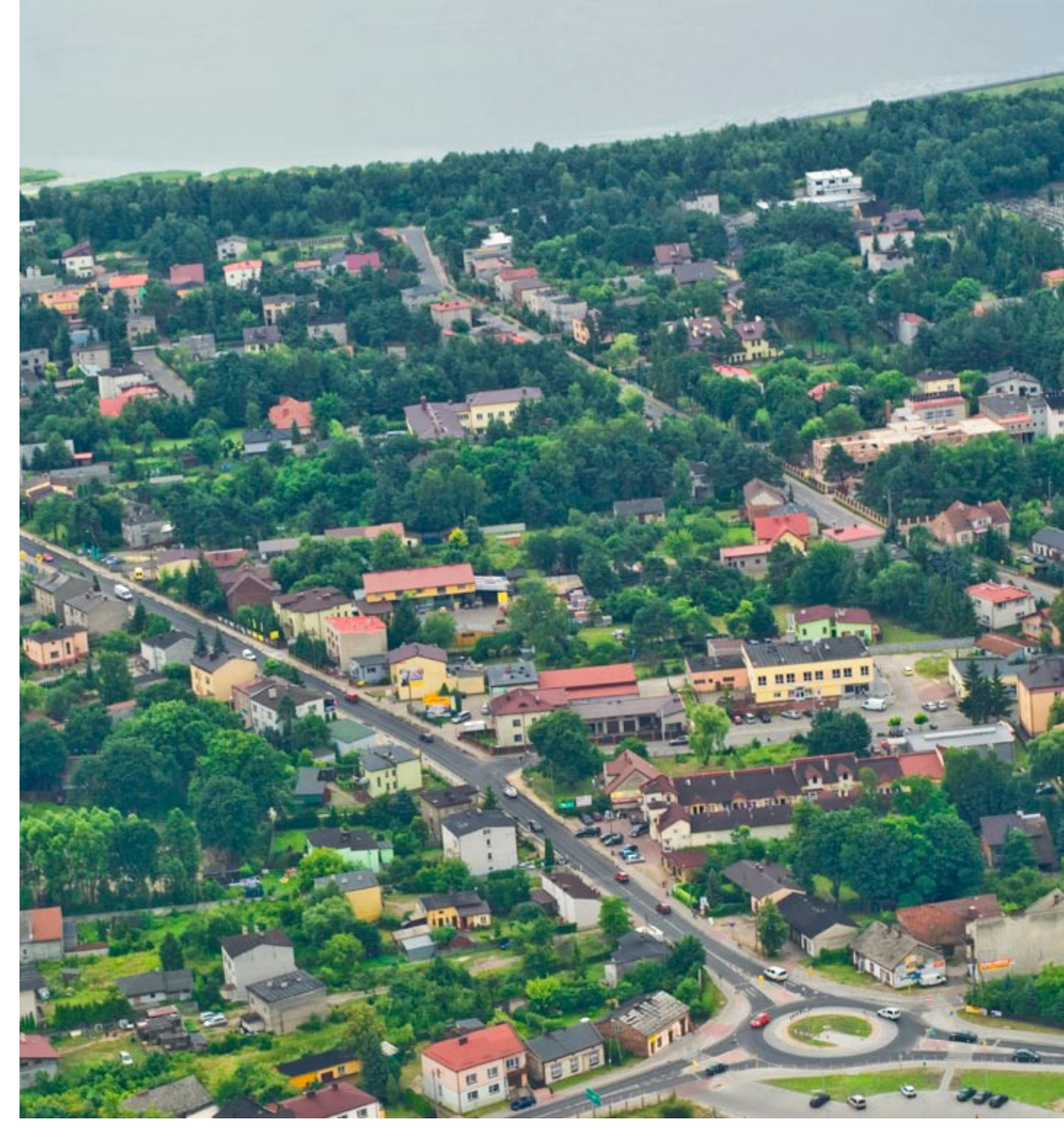
Rynek w Koziegłowach zrewitalizowany w 2011 r.
Market Square in Koziegłowy, rebuilt in 2011.

Na północ od Gminy Koziegłowy, w Gminie Poraj, znajduje się największy na terenie Północnej Jury zbiornik retencyjny – Zalew Porajski o powierzchni w zależności od poziomu lustra wody 450-550 ha. Oprócz zapobiegania powodziom, zbiornik jest wykorzystywany w celach rekreacyjnych. Wędkarze zasiedlają południowo-zachodni, najbardziej dziki brzeg zalewu, część zachodnia to mariny klubów żeglarskich, ośrodki wodne, domki kempingowe i ośrodek wypoczynkowy. Północno-wschodnia tama przyciąga rowerzystów, biegaczy i spacerowiczów, a we wschodniej części zbiornika zlokalizowane są piaszczyste plaże. Po prawej stronie: miejscowość Poraj.

To the north of commune of Koziegłowy in commune of Poraj, there is the largest in Northern Jura reservoir - Zalew Porajski an area depending on the water level 450-550 ha. In addition to the prevention of floods, the reservoir is used for recreational purposes. Anglers make use of the south-west, the wildest edge of the reservoir. The western part consists of marina, yacht clubs, aquatic centers, cabins and resort. The north-eastern dam attracts cyclists, runners and walkers. Sandy beaches are located in the eastern part of the reservoir. On the right-hand side: Poraj village.

Stary Rynek w Żarkach.
Old Market Square in Żarki.

Gmina i Miasto Żarki graniczy z Gminą Poraj od strony wschodniej. W każdą sobotę i środę odbywa się tutaj największy w Północnej Jurze jarmark, odwiedzany przez tysiące klientów. Ta tradycja trwa od XVI w., kiedy to król Zygmunt August udzielił Żarkom przywileju organizowania trzech jarmarków w ciągu roku. Osobliwością na terenie targowiska jest również zespół kilkudziesięciu doskonale zachowanych, zabytkowych, XIX-wiecznych stodoł.

The town and village Żarki borders on Poraj commune on the east side. Every Saturday and Wednesday the largest fair in Northern Jura takes place and it is visited by thousands of customers. This tradition has lasted since the 16th century when the King Zygmunt August granted Żarki the privilege of organizing three fairs a year. The singularity in the local market place are dozens of well-preserved, historic nineteenth century barns.

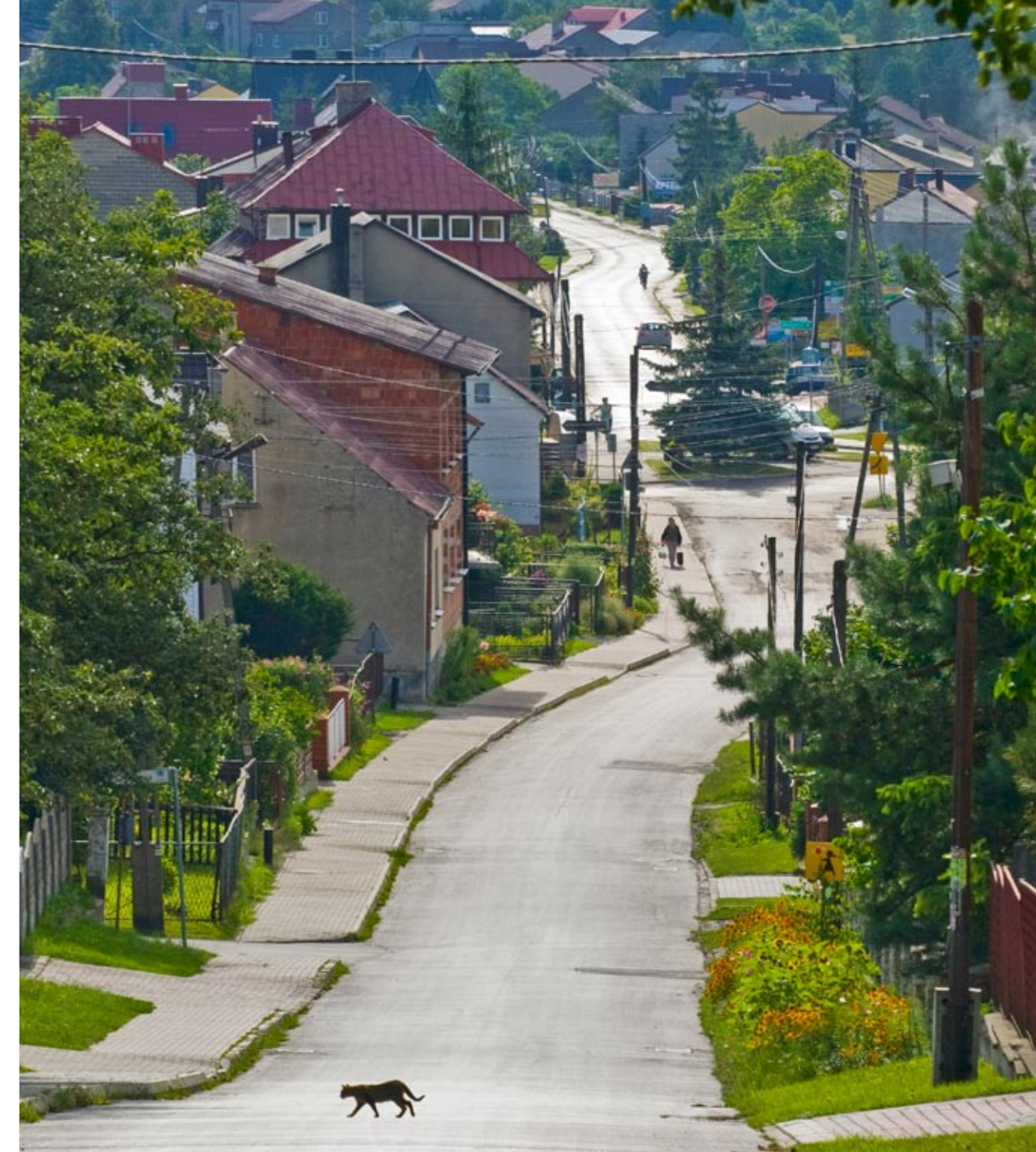

Na wschód od Żarek leży rolnicza Gmina Niegowa, kojarzona turystycznie przede wszystkim z ruinami zamku w Mirowie i zrekonstruowanym zamkiem w Bobolicach. Atrakcji jest tutaj znacznie więcej: mnóstwo mało uczęszczanych szlaków pieszych i rowerowych, biegnących w pagórkowatym terenie, zmieniające kolory z każdym miesiącem szachownicę pól i lasów, a także skalne ostańce – charakterystyczny element krajobrazu Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

To the east of Żarki lies the agricultural commune Niegowa. It is strictly connected with the ruins of Mirów castle and a reconstructed Bobolice castle. There are much more attractions here: plenty of unfrequented walking and cycling routes in a hilly terrain and a chessboard of fields and forests changing colours every month. There are also rock limestones which are the most distinctive element in Jura Krakowsko-Częstochowska landscape.

Ul. Szkolna w Niegowie, widok od strony kościelnego wzgórza.

Szkolna Street in Niegowa. View from the church hill.

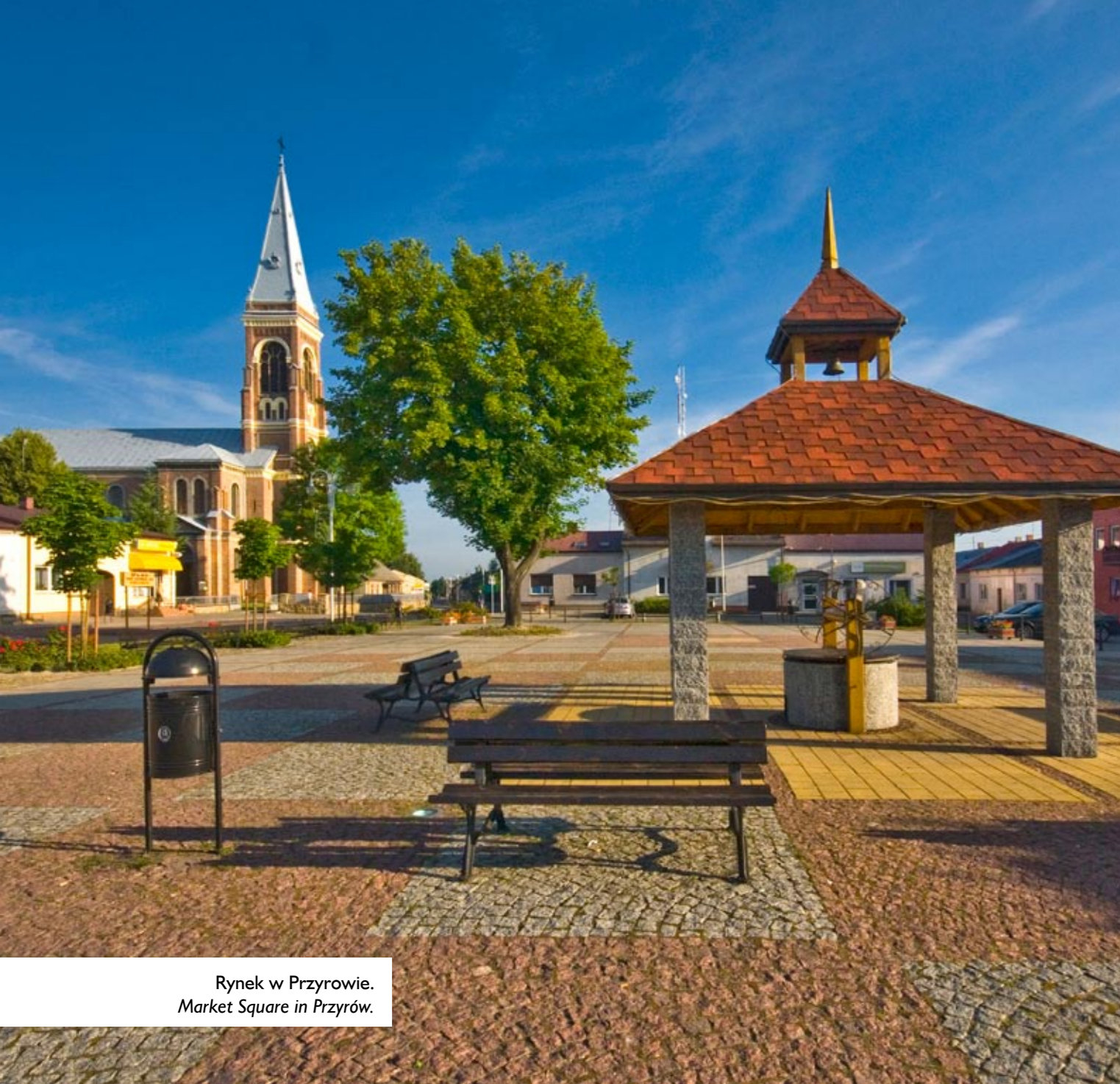

Jadąc dalej z Niegowy drogą 789 w ciągu kilku minut znajdziemy się w Lelowie, o którym pierwsze historyczne wzmianki pochodzą z XII w.. Gmina Lelów leży na wschodnim krańcu Północnej Jury, nad rzeką Białką. W okolicach Drochlina i Białej Wielkiej, w środku kompleksu leśnego, znajdują się przepiękne stawy rybne, gdzie gniazduje orzeł bielik i inne gatunki ptaków drapieżnych. Co roku w Lelowie odbywa się zjazd chasydów świętujących rocznicę śmierci cadyka Bidermana.

Driving by on the road 789 from Niegowa you can reach Lelów in a few minutes, the site which was first mentioned in the 12th century. Lelów commune lies on the east of the Northern Jura next to the Białka river. In the area of Drochlin and Biała Wielka, in the middle of the forest complex there are also beautiful ponds where white-tailed eagle and other species of birds of prey nest. Every year in Lelów a convention of Hasidim celebrating the anniversary of the death of Tzadik Biderman takes place.

Północna pierzeja rynku w Lelowie.
The northern frontage of the market square in Lelów.

Rynek w Przyrowie.
Market Square in Przyrów.

Od północy z Gminą Lelów graniczy Gmina Przyrów, leżąca wśród żyznych pól i podmokłych lasów, gdzie meandruje rzeka Wiercica. Znajdziemy tutaj m.in. tereny źródliskowe, liczne stawy rybne, a przede wszystkim gęste lasy zachęcające do długich wędrówek. Latem można skorzystać ze spływu kajakowego rzeką Wiercicą. Do najstarszych zabytków gminy należy XVI-wieczny Kościół pw. św. Mikołaja w Przyrowie oraz Sanktuarium Św. Anny i klasztor Dominikanek w Świętej Annie.

Commune of Przyrów borders on the commune of Lelów to the north. It lies among fertile fields and wetland forests where the river Wiercica meanders. We can find there spring areas, numerous ponds and dense forests encouraging the long hikes. In summer we are able to take part in white-water raftings along the Wiercica river. The St. Nicolas church in Przyów from 16th century and a Sanctuary of St. Anne and a Dominicans Convent in Święta Anna are the oldest monuments in this place.

Pomnik Adama Mickiewicza na rynku w Mstowie.
Adam Mickiewicz monument in the market square in Mstów.

Gmina Mstów zamyka od północy obszar Północnej Jury. Pierwsza pisana wzmianka o Mstowie pochodzi z roku 1193. Z zachowanych zabytków należy wymienić mur obronny z XVII w. okalający Sanktuarium Matki Bożej Mstowskiej Miłosierdzia w Wancerzowie. Na południowych wzgórzach otaczających miasteczko, znajdują się ruiny XIX-wiecznych stodoł. Jednym z najbardziej malowniczych zakątków jest przełom Warty w okolicy Mstowa.

Commune of Mstów confines the Northern Jura area to the north. The first written reference about this site dates from 1193. The most preserved monuments are: the defensive wall from 17th century encircling the Sanctuary of Our Lady of Mercy of Mstów in Wancerzów, and also the ruins of 19th century barns on the southern hills of this town. One of the most picturesque places is a gorge of the Warta river next to Mstów.

Kierując się na południe z Mstowa trafiamy do Gminy Olsztyn, gdzie znajdują się ruiny średniowiecznego zamku. Górzące nad miasteczkiem ruiny są – obok Złotego Potoku i zamków w Mirowie i Bobolicach – jedną z największych atrakcji turystycznych Północnej Jury. Zresztą cała gmina ma charakter typowo jurajski: spektakularne ostańce skalne, jak Góra Biakło, malownicze bukowe lasy Gór Sokolich, jaskinie z pięknymi szatami naciekowymi, wszystko to połączone siatką szlaków pieszych i rowerowych.

Going further to the south of Mstów we are in Olsztyn commune, with the ruins of a medieval castle. They are – apart from Złoty Potok and the castles in Mirów and Bobolice – the most popular touristy places in Northern Jura. The whole commune is of Jurassic character. There are spectacular monadnocks such as Góra Biakło, caves with beautiful dripstone, all connected by walking and cycling routes.

Rynek w Olsztynie
gruntownie przebudowany w 2012 r.

*Market square in Olsztyn,
rebuilt in 2012.*

W centralnej części Północnej Jury znajduje się Gmina Janów. Jej atrakcje turystyczne są związane głównie ze Złotym Potokiem – dawną siedzibą rodu Raczyńskich – gdzie oprócz niezwykłych atrakcji przyrodniczych (źródła Zygmunta i Elżbiety, Brama Twardowskiego, Diabelskie Mosty) znajdziemy najstarszą w Europie, działającą do dzisiaj wylegarnię pstrąga. Po lewej: centrum Janowa.

In the central part of the Northern Jura we can visit commune of Janów. All touristy places are strictly connected with Złoty Potok – an old residence of the Raczyński family. Besides unique natural attractions (Zygmunt and Elżbieta's Springs, Twardowski Gate, Devils' Bridges) we can find the oldest trout hatchery in Europe. On the left-hand side: Janów village.

Zabytkowa Aleja Klonowa w Złotym Potoku. Niegdyś główny trakt z Pałacu Raczyńskich do Częstochowy, dziś droga spacerowa, szczególnie piękna w porze jesiennej.

Historic Maple Avenue in Złoty Potok. Once the main road from the Raczyński Palace to Częstochowa, today the walking street, especially beautiful in the autumn season.

Bażant lecący nad łąkami w okolicy miejscowości Osiek, gmina Koziegłowy.

A pheasant flying over the meadows around the village Osiek in the commune of Koziegłowy.

Pozostałości średniowiecznego grodu na zachodnim obrzeżu Koziegłów.

The remains of the medieval castle on the western outskirts of Koziegłowy.

Ostaniec skalny w północnej części gminy Żarki.

A monadnock in the northern part of Żarki commune.

Grzęda Mirowsko-Bobolicka w gminie Niegowa – jedna z najbardziej widowiskowych formacji skalnych w Północnej Jurze, łącząca zamki w Mirowie i Bobolicach.

Mirów-Bobolice Ridge – one of the most spectacular rock formations in northern Jura joining castles in Mirow and Bobolice.

Ostańce skalne w Łutowcu,
gmina Niegowa.

*Monadnocks in Łutowiec,
the commune of Niegowa.*

Skala Miłości nad brzegiem
Warty w Mstowie.

*The Rock of Love – a monadnock on the banks of the
Warta river in Mstów.*

Góry Towarne w północnej części gminy Olsztyn.
The Towarne Mountains in the northern part of the commune of Olsztyn

Jesienny las w okolicach rezerwatu Zielona Góra w gminie Olsztyn.
Autumn forest in the area of Green Mountain Reserve in the commune of Olsztyn.

Góra Biakło w Olsztynie.
W tle jesienna panorama
rezerwatu Sokole Góry.

*Biakło Mountain in Olsztyn.
In the background, autumn
panorama of Hawk Mountains
Reserve.*

Pustynia Siedlecka w gminie Janów – gigantyczna piaskownica w centrum Północnej Jury.

Desert of Siedlec in Janów commune - giant sand pit in the center of Northern Jura.

Kamieniołom Warszawski, w gminie Janów, m.in. stąd pochodził kamień służący do odbudowy Warszawy, zniszczonej w czasie II wojny światowej.

Warsaw Quarry, in the commune of Janów. One of the places from which came the stone used to rebuild Warsaw, destroyed during World War II.

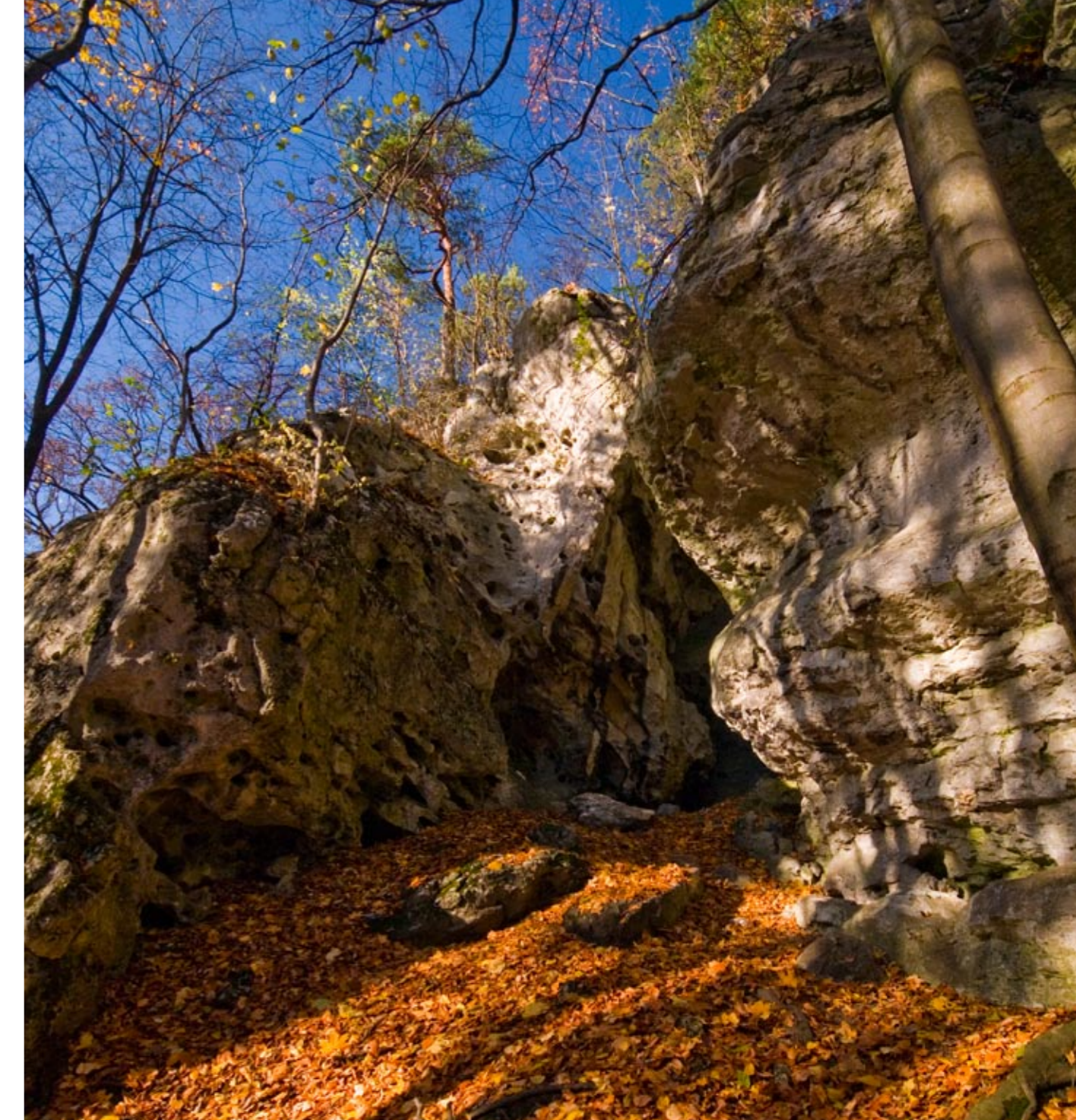

Brama Twardowskiego w okolicy
Złotego Potoku. Jeden z najbardziej
znanych ostańców skalnych w gminie
Janów.

*Brama Twardowskiego in the vicinity of
Złoty Potok. One of the most famous
monadnocks in the commune of Janów.*

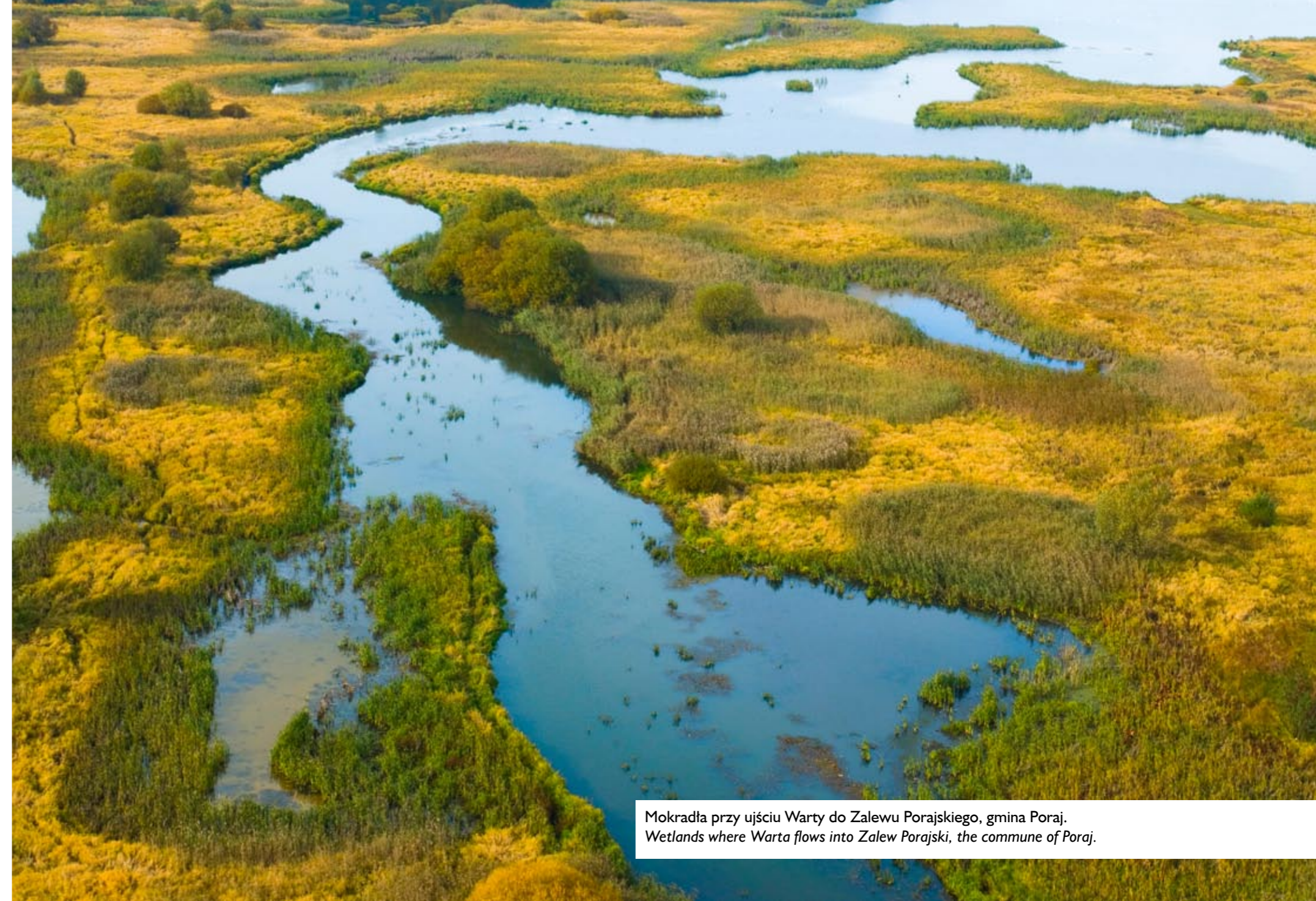
Diabelskie Mosty – nazwa tego ostańca
i wielu innych zjawisk przyrodniczych
w okolicy Złotego Potoku, zostały nadane
w XIX w. przez Zygmunta Krasieńskiego.

*Devil's Bridges – the name of the monad-
nock and many other natural phenomena
around Złoty Potok were granted in the
nineteenth century by Zygmunt Krasinski*

Meandry Warty u styku gmin Kozięgłowy i Poraj.
Meanders of Warta River where communes Kozięgłowy and Poraj meet.

Mokradła przy ujściu Warty do Zalewu Porajskiego, gmina Poraj.
Wetlands where Warta flows into Zalew Porajski, the commune of Poraj.

Basen w Żarkach Letnisko, gmina Poraj.
Ulubione miejsce letniego wypoczynku okolicznych mieszkańców.

*A swimming-pool in Żarki Letnisko, the commune of Poraj.
Locals' favourite place for summer recreation.*

Zalew w Poraju to doskonałe miejsce do wędkowania i uprawiania sportów wodnych.

The reservoir in Poraj is a great place for fishing and practising water sports.

Rzeka Białka w okolicy Lelowa.

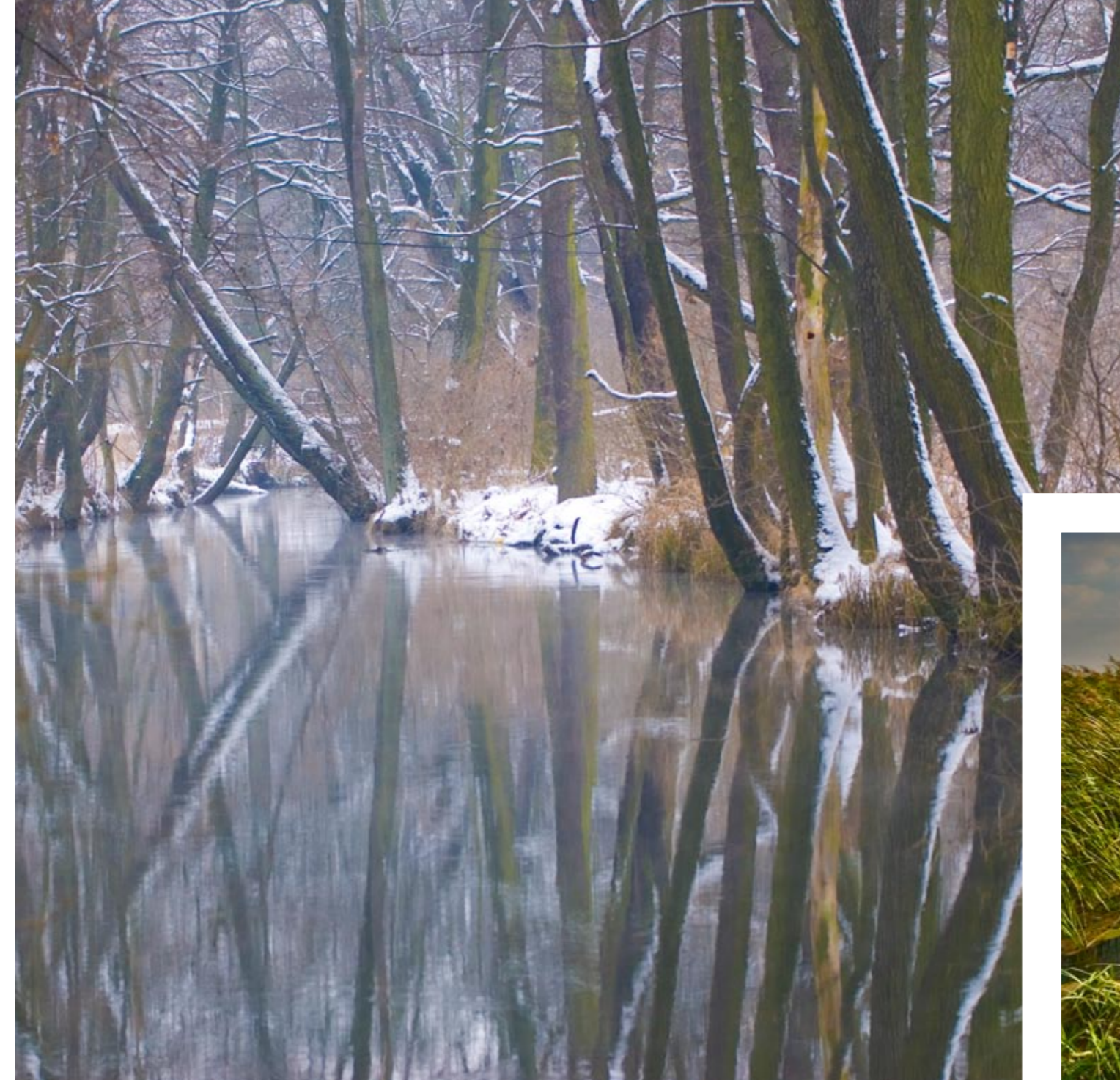
River Białka nearby Lelów.

Zbiornik retencyjny w Lelowie.

The reservoir in Lelów.

Letni i zimowy widok na spiętrzoną rzekę Białkę w Białej Wielkiej gmina Lelów.

Summer and winter view on stacked river Białka in Biała Wielka, the commune of Lelów.

Drewniany, XIX-wieczny młyn w Bogumiłku, gmina Lelów.

Wooden, 19th century mill in Bogumiłek, the commune of Lelów.

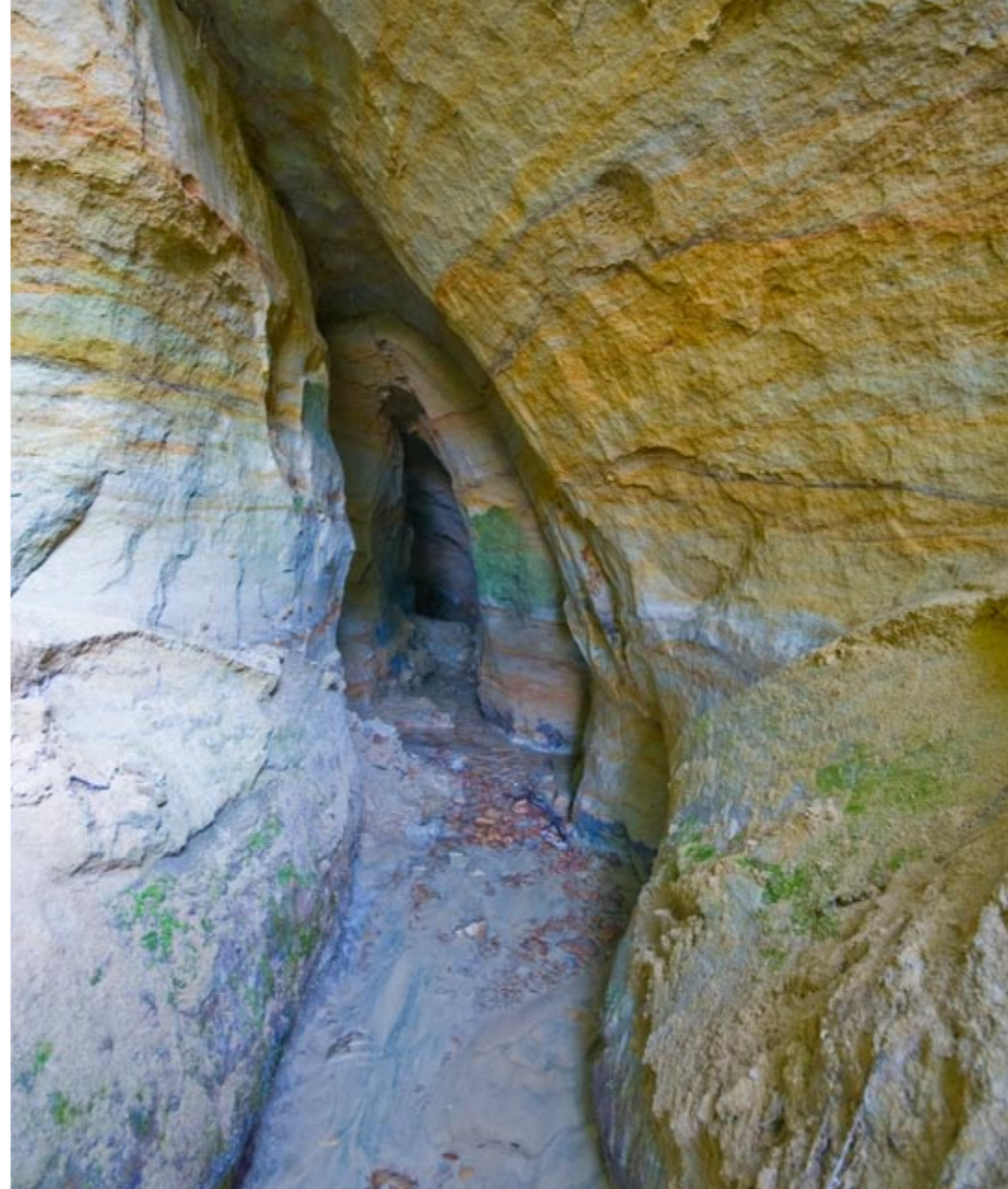
Stawy Biała Leśna w gminie Lelów.

Fish ponds 'Biała Leśna', in the commune of Lelów.

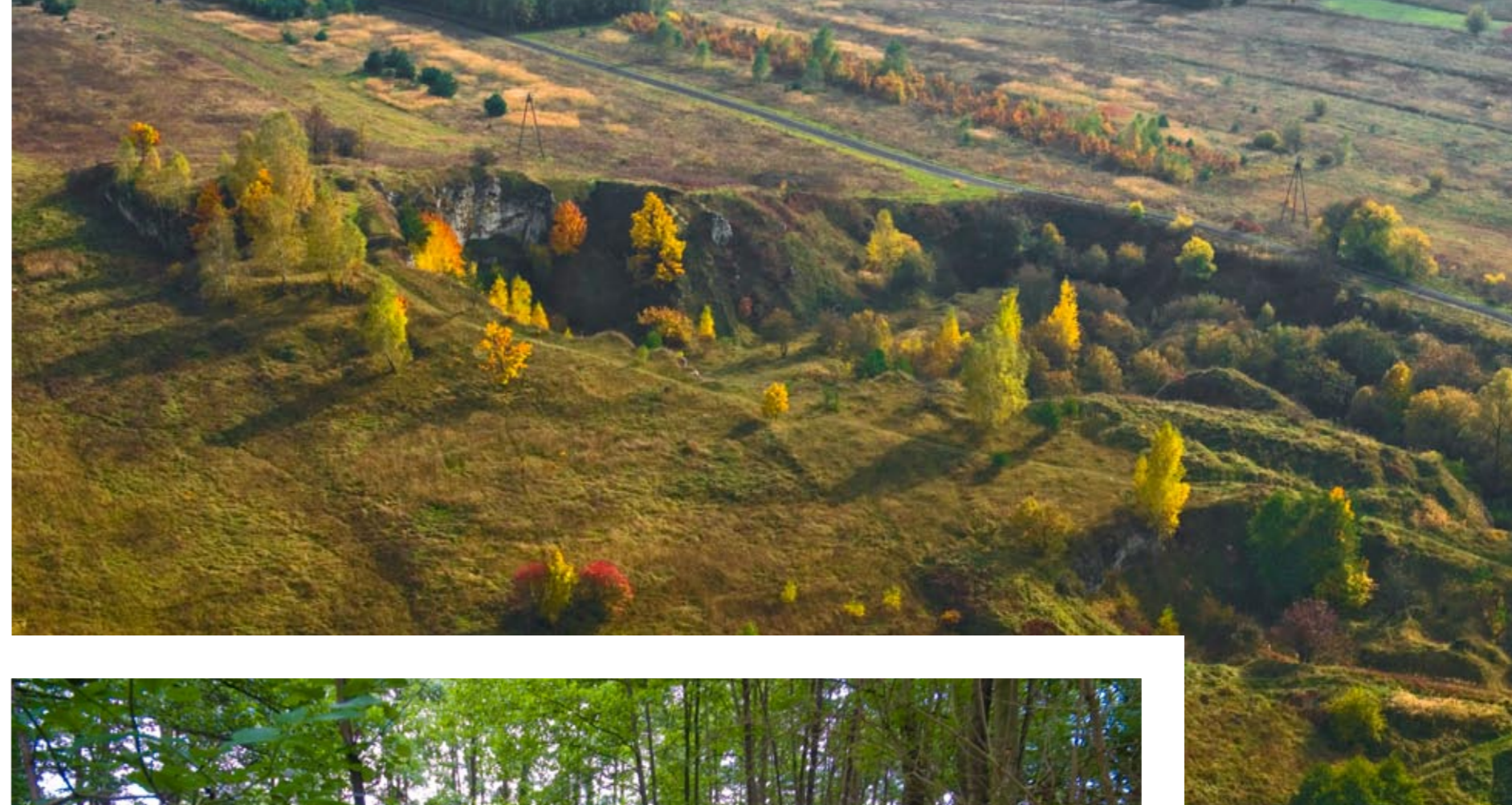
Źródła pulsujące na rzece Biłce w Lelowie.

Pulsatory springs on river Biłka in Lelów.

Lelów, źródło szczelinowe.

Lelów, slot springs.

Gmina Przyrów – wapienniki w Sygontce. Kilkadziesiąt metrów dalej znajdują się tereny źródliskowe w pobliżu koryta rzeki Wiercicy.

The commune of Przyrów – lime kiln in Sygontka. A few dozen meters away there are headwaters areas nearby the river bed Wiercica.

Park Krajobrazowy „Stawki” w gminie Przyrów.
Landscape Park 'Stawki' in the commune of Przyrów.

Charakterystyczne Niebieskie Źródła w pobliżu Zalesic, gmina Przyrów.
Characteristic Blue Springs nearby Zalesice, the commune of Przyrów.

Meandry Warty w pobliżu Kłobukowic, gmina Mstów.

Meanders of Warta nearby Kłobukowice, the commune of Mstów.

Widok na Dobrą Górę, w tle Sanktuarium Matki Bożej Mstowskiej Miłosierdzia w Wancerzowie, gmina Mstów.

The view of Dobra Góra, in the background the Sanctuary of Our Lady of Mercy of Mstów in Wancerzów, the commune of Mstów.

Zakole Warty o świcie w okolicach zalewu Tasarki w Mstowie.
Obok – to samo miejsce w godzinach południowych.

*The curve of Warta at dawn nearby Tasarki reservoir in Mstów.
Beside, the place in the afternoon hours.*

Zalew Tasarki sąsiadujący z malowniczym przełomem Warty.
Miejsce letniego odpoczynku mieszkańców Mstowa i okolic.

*Tasarki reservoir adjacent to a picturesque gorge of Warta.
The place of summer recreation of inhabitants of Mstów commune.*

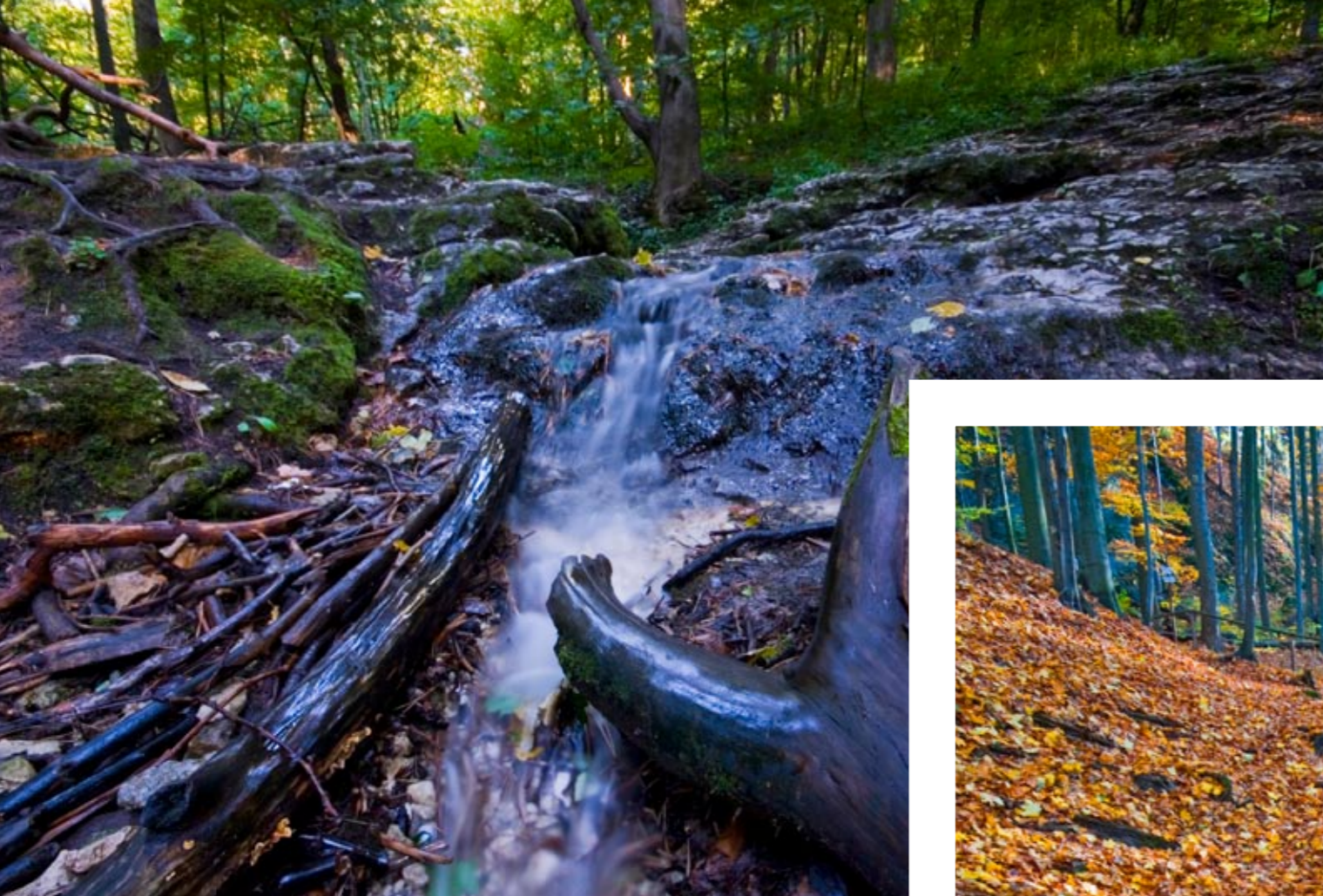

Pstrągarnia Raczyńskich w Złotym Potoku, gmina Janów. Założona w II poł. XIX w., funkcjonująca do dzisiaj, pierwsza w Europie hodowla pstrąga.
Trout farm of Raczyński in Złoty Potok, the commune of Janów. Founded in the second half of the nineteenth century, functioning today, the first European trout farm.

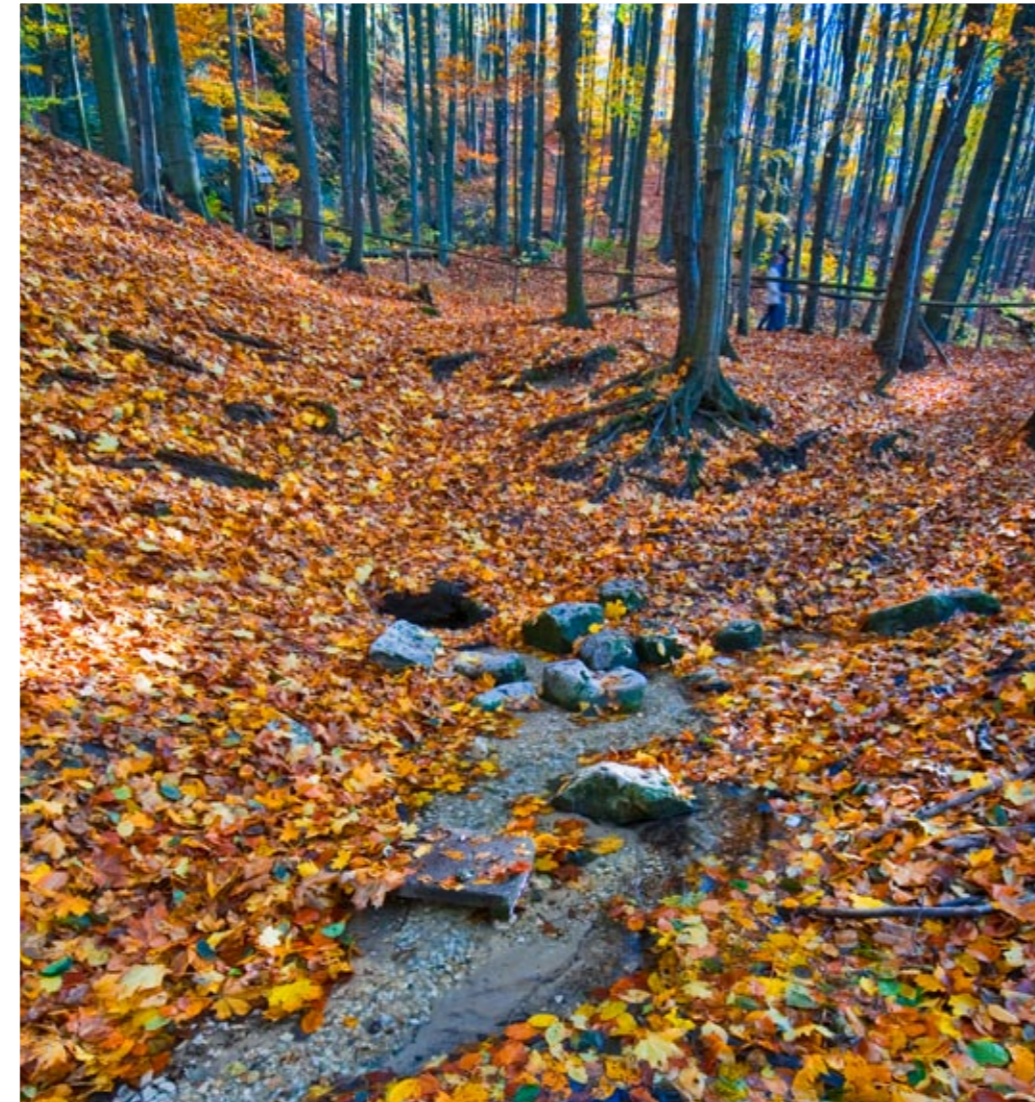
Staw „Amerykan” w Złotym Potoku. Nazwany na cześć senatora amerykańskiego, który przywiózł zalegową partię ikry pstrąga tęczowego z Ameryki do Złotego Potoku.

'Amerykan' pond in Złoty Potok. Named after US senator who brought a hatching batch of rainbow trout roe from America to Złoty Potok.

Wywierzyskowe źródła Wiercicy zwane „Źródłami Zygmunta i Elżbiety” na cześć Zygmunta Krasieńskiego i jego małżonki. Złoty Potok, gmina Janów.

Karst springs of Wiercica called 'Springs of Zygmunt and Elżbieta' in honor of Zygmunt Krasieński and his wife. Złoty Potok, the commune of Janów.

„Źródło Spełnionych Marzeń”
w pobliżu stawu „Sen Nocy Letniej”
w Złotym Potoku, gmina Janów.

*'Spring of Fulfilled Dreams'
nearby Złoty Potok, the commune of Janów.*

Staw Zielony zwany również „Sen Nocy Letniej”
w rezerwacie „Parkowe”. Złoty Potok, gmina Janów.

*The Green Pond in 'Parkowe' Reserve, also called
'A Midsummer Night's Dream'. Złoty Potok, the commune of Janów*

Jaskinia Niedźwiedzia w rezerwacie „Parkowe” w Złotym Potoku, gmina Janów.

Bear Cave in 'Parkowe' reserve in Złoty Potok, the commune of Janów.

Jaskinia Ostrężnicka w Ostrężniku, gmina Janów.

Ostrężnicka Cave in Ostrężnik in the commune of Janów.

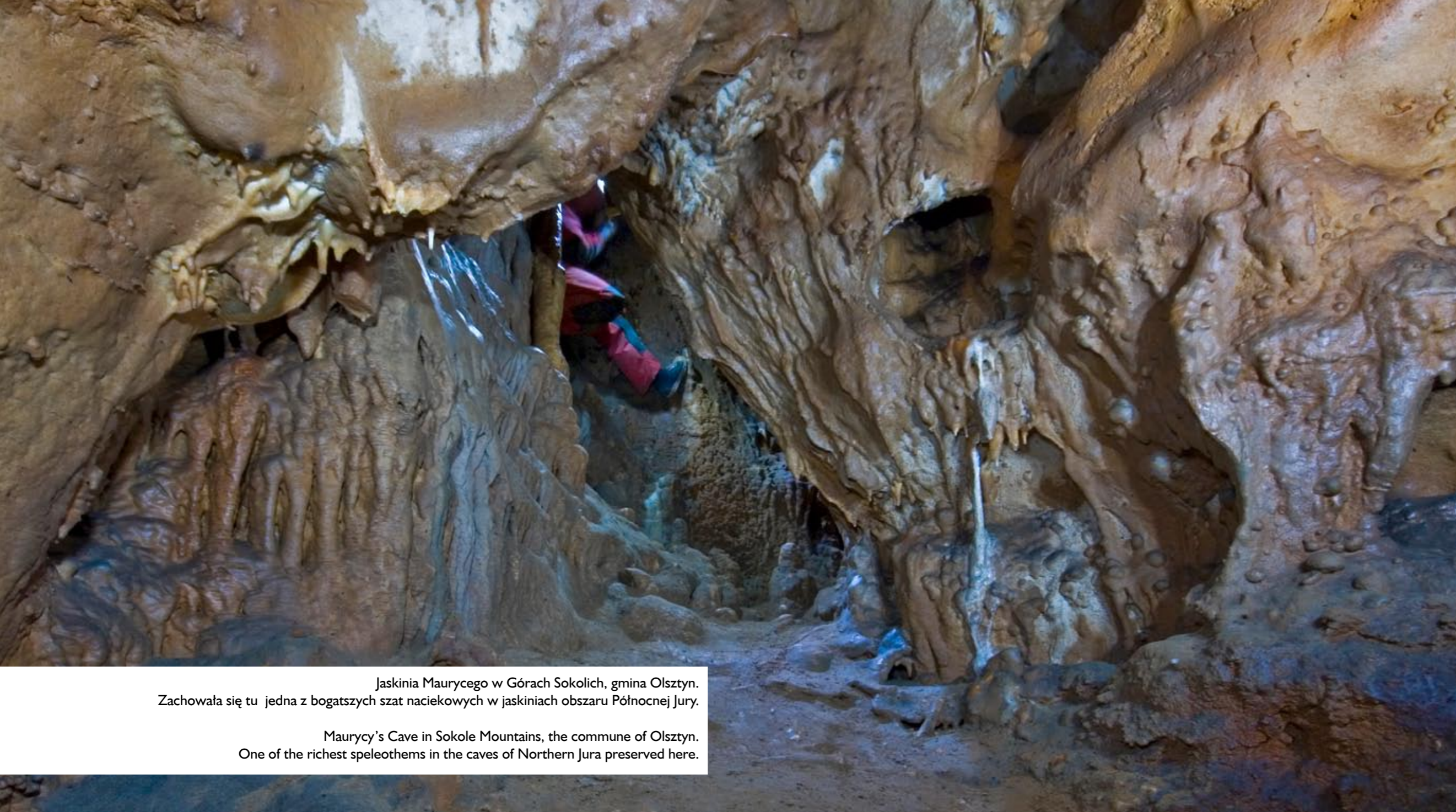

Jaskinia „Na Dupce”
w pobliżu miejscowości Siedlec w gminie Janów.

'Na Dupce' cave nearby Siedlec the commune of Janów.

Jaskinia Maurycego w Górach Sokolich, gmina Olsztyn.
Zachowała się tu jedna z bogatszych szat naciekowych w jaskiniach obszaru Północnej Jury.

Mauryce's Cave in Sokole Mountains, the commune of Olsztyn.
One of the richest speleothems in the caves of Northern Jura preserved here.

Niezwykły zespół zabytkowych stodół
– atrakcja gminnego targowiska w Żarkach.
*The unique old barns complex – attraction
of the public market in Żarki.*

Przedwojenna, drewniana zabudowa
w Postaszowicach, gmina Niegowa.

The pre-war, wooden buildings in Postaszowice village, commune of Niegowa.

Sokolniki, gmina Niegowa. Prawdopodobnie ostatnia kryta strzechą chata na terenie Północnej Jury.
Sokolniki, commune of Niegowa. It is probably the last cottage with thatched roof in the Northern Jura Region.

Przedwojenny młyn w Tomiszowicach,
gmina Niegowa.

*The pre-war mill in Tomiszowice,
the commune of Niegowa.*

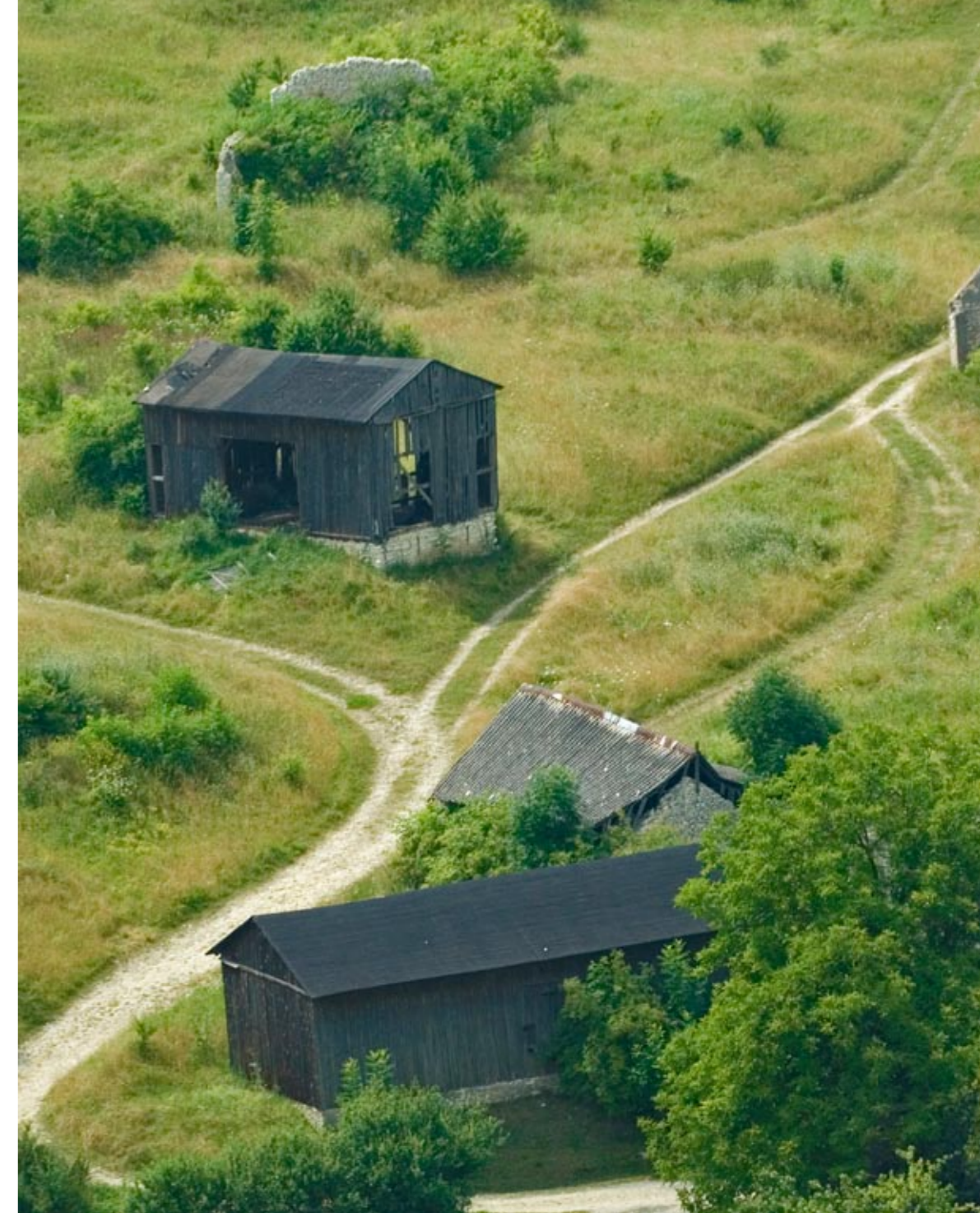
Julianka, gmina Przyrów.
Budynek dworca i wieża ciśnieniowa z początku XX w.

*Julianka, the commune of Przyrów.
Railway station and water tower from the early twentieth century*

Panorama Mstowa,
na pierwszym planie
ruiny stodół.

*The panoramic view of Mstów,
in the foreground: the ruins of old barns.*

Cynków, gmina Koziegłowy – XVII-wieczny, drewniany kościół pw. św. Wawrzyńca.

Cynków, the commune of Koziegłowy – 17th century, wooden church of St. Lawrence.

Koziegłówki, gmina Koziegłowy. Sanktuarium pw. św. Antoniego Padewskiego z początków XX w. Znajduje się tutaj XVI-wieczny obraz poświęcony przez papieża Urbana VII.

Koziegłówki, the commune of Koziegłowy. St. Anthony Padewski's Sanctuary, built at the beginning of 20th century, and housing a 16th century painting blessed by Pope Urban VII.

W gotyckim kościele pw. św. Marii Magdaleny i Bożego Ciała w Kozięglówach znajdują się, powstałe około 1470 r. jedne z najlepiej zachowanych w Polsce cykli pasyjnych późnogotyckiego malarstwa ściennego.

Gothic St. Mary Magdalene and Corpus Christi Church in Kozięglów has Poland's best preserved Passion series representing late Gothic wall painting.

Kościół parafialny pw. św. Szymona i Judy Tadeusza w Żarkach. Wybudowany w latach 1518-1522, po pożarze w 1702 r. został odbudowany w 1746 r. Kopułę wieży, rozebraną przez Austriaków w czasie I wojny światowej, zrekonstruowano dopiero w latach 70. XX w.

St. Simon and Jude Thaddeus parish church in Żarki. Built in years 1518-1522, then destroyed by fire in 1702, the church was rebuilt in 1746. The dome of the tower, which was demolished by the Austrians during the First World War, wasn't reconstructed until the 1970s.

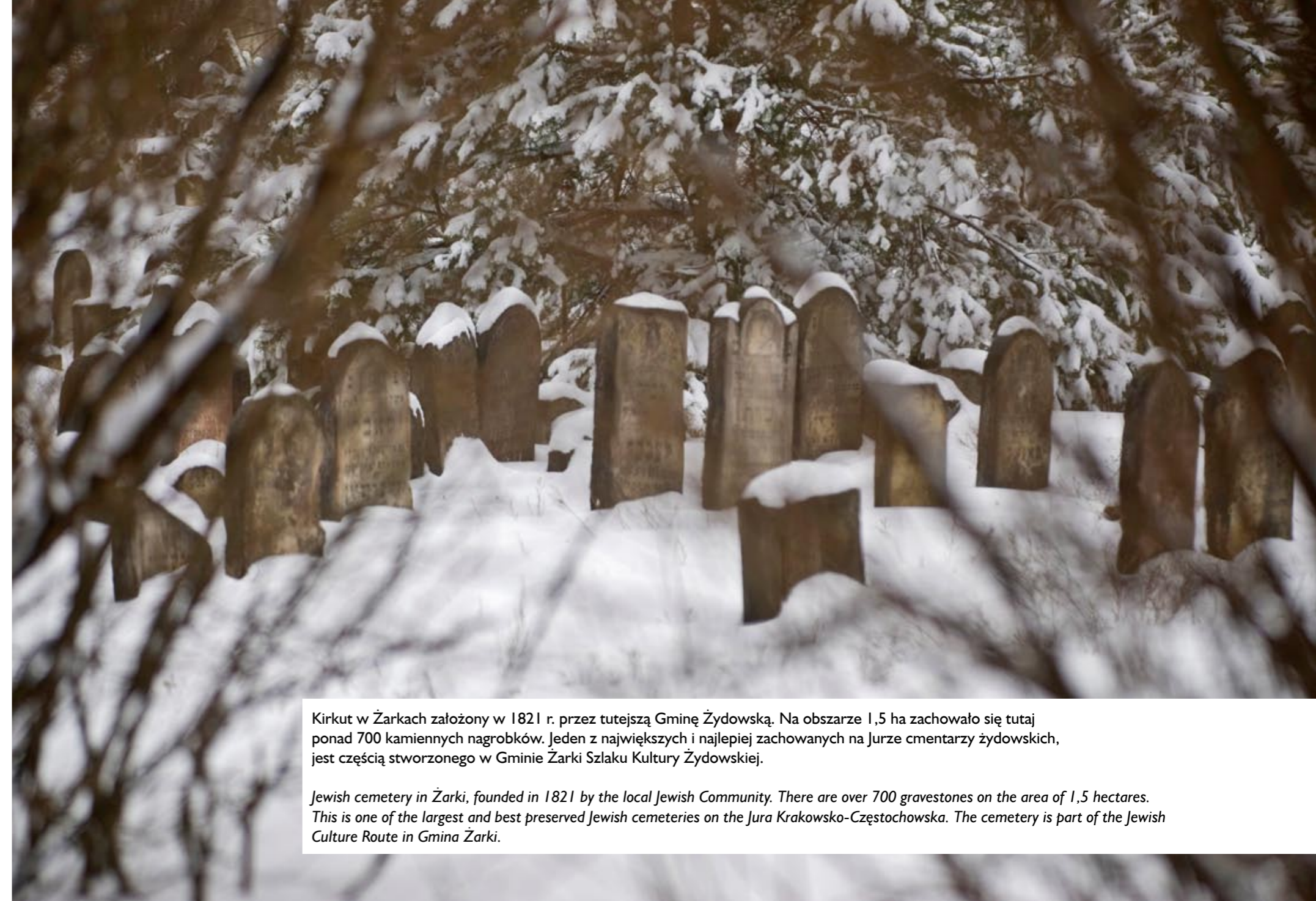

Kościół pw. św. Barbary w Żarkach został wzniesiony najprawdopodobniej w końcu XVII w. na miejscu starej drewnianej kaplicy wzmiankowanej w 1595 r.

St. Barbara's church in Żarki was erected most likely at the end of 17th century, on the site of an old wooden chapel mentioned in 1595.

Dawna synagoga, a obecnie Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Żarkach. Przebudowany i gruntownie zmodernizowany w 2012r.
Formerly synagogue, now Cultural Center in Żarki. The building underwent a thorough overhaul and modernization in 2012.

Kirkut w Żarkach założony w 1821 r. przez tutejszą Gminę Żydowską. Na obszarze 1,5 ha zachowało się tutaj ponad 700 kamiennych nagrobków. Jeden z największych i najlepiej zachowanych na Jurze cmentarzy żydowskich, jest częścią stworzonego w Gminie Żarki Szlaku Kultury Żydowskiej.

Jewish cemetery in Żarki, founded in 1821 by the local Jewish Community. There are over 700 gravestones on the area of 1,5 hectares. This is one of the largest and best preserved Jewish cemeteries on the Jura Krakowsko-Częstochowska. The cemetery is part of the Jewish Culture Route in Gmina Żarki.

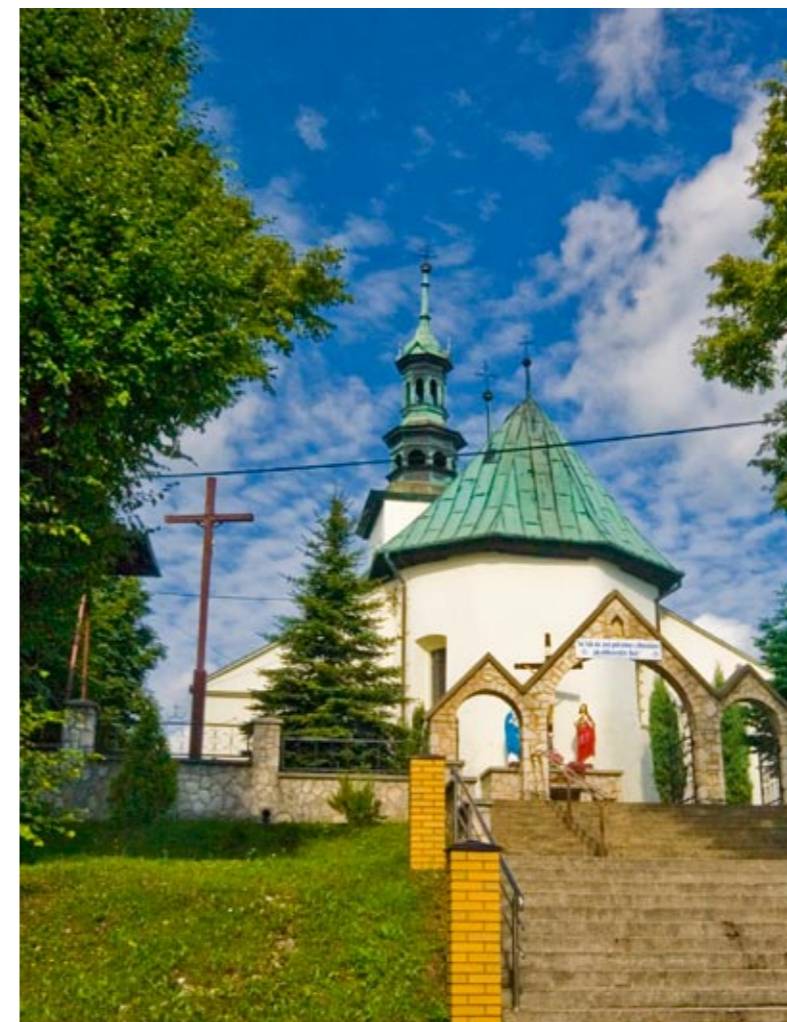

Sanktuarium Matki Bożej Leśniowskiej Patronki Rodzin. Najstarsza, renesansowo-gotycka część kościoła pochodzi z 1559 r. Po północnej stronie kościoła - budynek klasztoru OO. Paulinów. W sanktuarium znajduje się figura Maryi z Dzieciątkiem na ręku, którą – jak głosi legenda – w 1381 r. pozostawił w Leśniowie książę Władysław Opolczyk, w dowód wdzięczności za uczyniony za sprawą owej figury cud.

The Sanctuary of Mother of God's and Patroness of Families in Leśniów. The oldest, Renaissance-Gothic part of the church dates from 1559. On the Northern part of the church there is Pauline Fathers' monastery building. In the sanctuary, there is a statue of Mary with the Child in her arms, which – as the legend has it – was gifted to the sanctuary in 1381 by Prince Ladislaus of Opole in gratitude for the miracle done by the statue.

Polny krzyż, jakich wiele napotkamy w gminie Niegowa. A field cross, which we encounter many around the commune of Niegowa.

XIV-wieczny kościół pw. św. Mikołaja w Niegowie, rozbudowany do obecnego kształtu prawdopodobnie w XVI w.

14th century St. Nicholas Church in Niegowa expanded into its present form probably in the sixteenth century.

Lelów – kościół pw. św. Marcina z XIV/XV w. Przebudowany w 1638 r.
 Krzyż na ołtarzu głównym ocalał z pożaru we wrześniu 1939 r.

*Church of St. Martin in Lelów, from the turn of 14th and 15th century.
 Rebuilt in 1638. The cross at the main altar preseed from the fire
 in September 1939.*

XVIII-wieczny kościół drewniany w Podlesiu, gmina Lelów.

18th century wooden church in Podlesie, the commune of Lelów.

Święta Anna, gmina Przyrów.
XVII-wieczny kościół i zespół
klasztorny sióstr Dominikanek.
Barokowy kościół powstał na
początku XVIII w.. W kaplicy
klasztornej z XVII w. znajduje się,
otoczona kultem, figura Świętej
Anny.

*St. Anne village, the commune of
Przyrów. The church and monastery
of the 17th century, now the Domi-
nican Sisters'. The baroque church
was built in the early 18th century.
In the convent chapel of the 17th
century, there is the worshiped
statue of St. Anne.*

Kościół pw. św. Doroty
w Przyrowie, powstały
na początku XX w.

*St. Dorothy's church
in Przyrów was built
in the early 20th century.*

Kościół pw. św. Mikołaja
w Przyrówie – XVI w.
Wybudowany w miejscu
istniejącego tutaj od XIII w.
drewnianego kościoła.

Church of St. Mikołaj in
Przyrów-16th century.
Built on the site of an
existing here since the
thirteenth century
wooden church.

Kościół św. Jana Chrzciciela w Złotym Potoku, gmina Janów. Powstał w XV w. jako budowla gotycka, przebudowany pod koniec XVIII i XIX w. uzyskał obecny – neoklasycystyczny wygląd.

Church of St. John the Baptist in Złoty Potok, the commune of Janów. Built in the 15th century as a gothic building, rebuilt at the end of 18th century and in the 19th century it got its present-neogothic look.

Mstów-Wancerzów, Sanktuarium Matki Bożej Mstowskiej Miłosierdzia. Na terenie sanktuarium znajduje się klasztor z XV w. oraz kościół pw. Wniebowstąpienia NMP z XVIII w.. Obiekt otacza kamienny mur z basztami pochodzący z XVII w..

Mstów-Wancerzów, Sanctuary of Our Lady of Mercy of Mstów. The sanctuary houses the 15th century monastery and the church of Ascension of the Blessed Virgin Mary from the 18th century. The building is surrounded by a 17th century stone wall with turrets.

Mstów – Góra 3-go Maja zwana „Wałem” z ołtarzem polowym na zboczu oraz Błonia Mstowskie, miejsce odpoczynku i modlitwy pielgrzymów zdążających na Jasną Górę.

Mstów – 3rd May Mountain called ‘Wał’ with a field altar on the slope and Błonia Mstowskie, the place of rest and prayer of pilgrims heading for Jasna Góra.

Siedlec w gminie Mstów. Sanktuarium św. Ojca Pio, Święta Górka Przepróżna.

Siedlec, the commune of Mstów. Sanctuary of Father Pio, Holly Górka Przepróżna.

Olsztyn, kościół pw. św. Jana Chrzciciela zbudowany w latach 1722 – 1726 z fundacji Jerzego Lubomirskiego. W krypcie kościoła znajduje się trumna ze zmumifikowanymi zwłokami konfederata barskiego.

Olsztyn. Church of St. John Baptist built between 1722 – 1726 from the foundation of Jerzy Lubomirski. In the crypt of the church there is a coffin with mummified corpse of a Bar confederate.

Zrębice, gmina Olsztyn. XVII-wieczny kościółek drewniany pw. św. Idziego.
Zrębice, the commune of Olsztyn. 17th century wooden church of St. Giles.

Zamek w Bobolicach,
gmina Niegowa.
Współczesna rekonstrukcja.

*Castle in Bobolice,
the commune of Niegowa.
Modern reconstruction.*

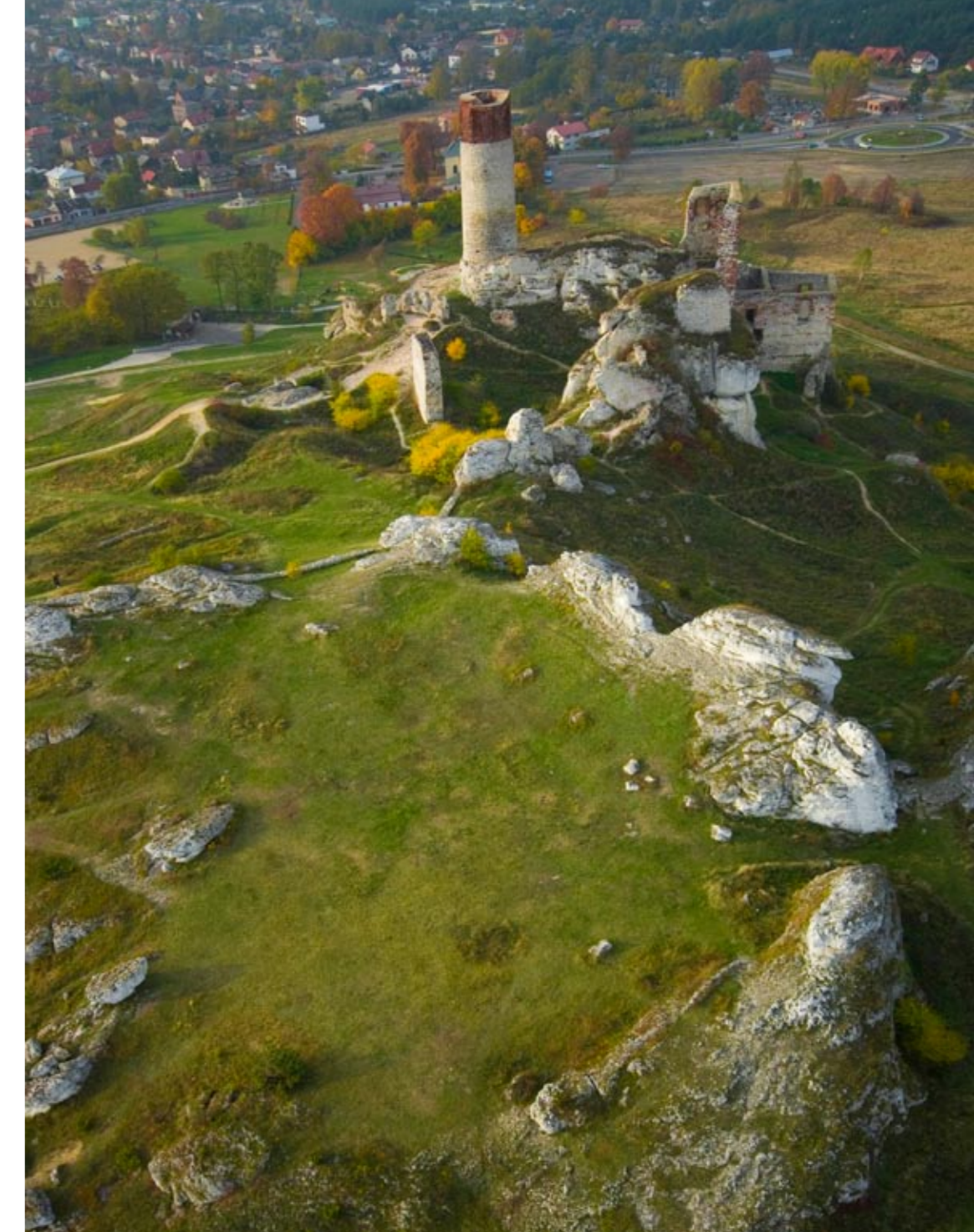
Ruiny zamku w Mirowie.
Powstała w XIV w. warownia zo-
stała częściowo zniszczona podczas
potopu szwedzkiego, od tego czasu
popadała w dalszą ruinę.

*Ruins of a castle in Mirów.
A fortress founded in the 14th century
was partially destroyed during the
Swedish invasion and since then fell
into further disrepair.*

Ruiny zamku z XIV w. w Olsztynie. Najbardziej okazałą ich częścią jest 35 metrowa okrągła wieża, która w latach świetności olsztyńskiej warowni służyła za więzienie dla skazanych na śmierć głodową.

14th century ruins of a castle in Olsztyn. Their most impressive part is the 35-meter high round tower, which in the heyday of Olsztyn fortress served as a prison for sentenced to death by starvation.

Pałac Raczyńskich i zabytkowy dworek – muzeum Zygmunta Krasieńskiego w Złotym Potoku, gmina Janów.

Raczyński Palace and a monumental mansion – museum of Zygmunt Krasieński.

Złoty Potok, the commune of Janów.

Kłobukowice, gmina Mstów. Pałac z XIX w. należący niegdyś do Jana i Edwarda Reszków – sławnych śpiewaków operowych.

Kłobukowice, the commune of Mstów. Palace from the 19th century once belonging to Jan and Edward Rzeszkowie, famous opera singers.

Widok na gminę Mstów, leżącą na północnym krańcu Północnej Jury. Na pierwszym planie kopalnia surowców wapiennych „Latosówka”.

View of the commune of Mstów lying on the northern tip of the North Jura. In the foreground limestone mine 'Latosówka'.

Gmina Janów
www.janow.pl

Gmina i Miasto Koziegłowy
www.kozieglowy.pl

Gmina Lelów
www.lelow.pl

Gmina Mstów
www.mstow.pl

Gmina Niegowa
www.niegowa.pl

Gmina Olsztyn
www.olsztyn-jurajski.pl

Gmina Poraj
www.ugporaj.pl

Gmina Przyrów
www.przyrow.pl

Miasto i Gmina Żarki
www.umigzarki.pl

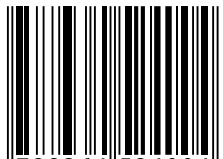
Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” (PPJ) powstało w 2006 roku. Działa jako Lokalna Grupa Działania na obszarze dwóch powiatów – częstochowskiego i myszkowskiego. Swoim zasięgiem obejmuje dziewięć gmin: Janów, Koziegłowy, Lelów, Mstów, Niegowa, Olsztyn, Poraj, Przyrów oraz Żarki. Obszar ten zajmuje powierzchnię 985 km² i jest zamieszkały przez ok. 72 tys. osób. Są to tereny położone w północnej części województwa śląskiego, które ze względu na dużą atrakcyjność przyrodniczą, wyróżniają się korzystnymi warunkami turystyczno-rekreacyjnymi. „Partnerstwo Północnej Jury” od początku swojej działalności jest strażnikiem realizowanej wizji obszaru Północnej Jury, zdefiniowanej jako „obszar zrównoważonego rozwoju, przyjazny dla naturalnego środowiska, społecznych inicjatyw i przedsiębiorczości oraz obszar o wybitnej atrakcyjności turystycznej w skali europejskiej”. Jej sukcesywna realizacja przejawiająca się m. in. poprzez połączenie sił sektora społecznego, prywatnego i publicznego, przyczynia się do podniesienia jakości życia mieszkańców oraz lepszego wykorzystania lokalnych zasobów. Działalność Stowarzyszenia PPJ służy wspieraniu działań na obszarach wiejskich w ramach Programu LEADER wpisanego w Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Stowarzyszenie jest organizacją otwartą, skupiającą lokalnych liderów, podejmującą i koordynującą działania związane z funkcjonowaniem polskiej wsi i jej zrównoważonym rozwojem.

The Association 'Partnership of Northern Jura' was founded in 2006. It operates as a Local Action Group in the area of two counties – Myszków and Częstochowa. Its range includes 9 municipalities: Janów, Koziegłowy, Lelów, Mstów, Niegowa, Olsztyn, Poraj, Przyrów and Żarki. The area covers 985 km² and is inhabited by approximately 72 thousand people. These are areas located in the northern part of the province of Silesia, which due to the high natural attractiveness are famous for favorable conditions of tourist recreation. 'Partnership of Northern Jura' from the beginning of its activity is the guard of a realized vision of Northern Jura defined as 'the area of sustainable development, environmentally friendly, friendly for social initiatives and entrepreneurship and an area of outstanding tourist attractiveness on the European scale'. Its gradual realization manifesting itself, among others by joining forces in the social, private and public sector contributes to improving the quality of life and better use of local resources. The actions of the association support activities in rural areas as a part of a LEADER programme, a part of the Rural Development Programme. The Association is an open organization, its aim is to gather local leaders, undertake and coordinate activities related to the functioning of Polish village and its sustainable development.

Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”
Złoty Potok, ul. Kościuszki 7, 42-253 Janów
tel. + 48 34 327 89 43,
e-mail: biuro@jura-ppj.pl
www.jura-ppj.pl

ISBN 978-83-64524-00-4

9 788364 524004 >